

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.jl@regeringskansliet.se

Yttrande över Förhandsbedömning av finansieringsinstrument inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (SJV Utvärderingsrapport 2025:9)

Ert diarienummer: LI2024/02074

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Värmlands län instämmer till stor del i den analys som görs i förhandsbedömningen, men håller inte med om slutsatsen att förutsättningarna för lantbruket först måste förbättras innan finansieringsinstrument kan införas. Länsstyrelsens uppfattning är att finansieringsinstrument bör införas parallellt med andra insatser. Länsstyrelsen vill även understryka vikten av att ställa kostnaderna och konsekvenserna för att införa ett finansiellt instrument i relation till Livsmedelsstrategins mål att öka livsmedelsproduktionen i hela Sverige.

Det förändrade omvärldsläget tillsammans med utvecklingen som jordbruket i norra Sverige genomgått med nedläggning av gårdar bör tas på större allvar i förhandsbedömningen. Därtill behöver åtgärder genomföras för att säkra en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion och trygga ägarskiften. Länsstyrelsen anser att det är rimligt att staten står för en del av risktagandet som det innebär att investera för livsmedelsproduktion i glesbygd. Länsstyrelsen instämmer därför i rekommendationen om att införa kreditgarantier, som riktas till unga företagare och nya företag, samt de som vill investera i ökad eller bibehållen produktion, med möjlighet till regionalisering till de områden som har störst utmaningar.

2 Marknadsanalys

Länsstyrelsen instämmer i att det krävs ökad lönsamhet och minskad administrativ börda samt att tillväxten och

2025-11-19

Fel! Hittar inte referensskälla.

investeringstakten inom jordbruket behöver öka. Insatser för att öka lönsamhet och minska den administrativa bördan, är komplexa och rör krav från både myndigheter och branschorganisationer. Det finns behov av sådana insatser, men de kräver ett systematiskt arbete av många aktörer och på olika nivåer. Det är därför inte realistiskt att tro att de kommer att få effekt i den takt som skulle behövas för att stärka den inhemska livsmedelsproduktionen.

För att tillväxten och investeringstakten ska öka i hela Sverige anser Länsstyrelsen att det behövs någon form av finansieringsinstrument. EU-kommissionens analys visar visserligen att det är få jordbrukare i Sverige som får avslag på ansökan om banklån. I marknadsanalysen beskrivs att de som oftast får avslag på sin låneansökan är de företagare, i synnerhet unga, som ansöker om lån för att ta över ett företag eller som står inför sin första större investering och där kreditgivare inte har någon tidigare erfarenhet av sökandens kreditvärdighet. EU-kommissionen rekommenderar därför försök med finansieringsinstrument som riktas mot unga jordbrukare och andra nystartade företag. Detta stärker rekommendationen att införa kreditgarantier.

I marknadsanalysen beskrivs vidare att det finns regionala skillnader där jordbruk i de nordligaste länen anses ha störst utmaning med kapitalförsörjningen. Ett skäl till det är att jordbruksmarken har ett lägre värde där och därför ger en otillräcklig säkerhet. Lägre lönsamhet påverkar också möjligheterna till investeringsstöd. Utredningen hänvisar till att det dock inte finns någon statistik som visar att det är vanligare att investeringar i norr inte genomförs på grund av att de inte får lån. Länsstyrelsen vill påpeka att investeringsstöd normalt sett inte beviljas om sökanden inte kan uppvisa beviljade bankkrediter. I dialog med sökande inför ansökan informeras om detta. Länsstyrelsen vill framhålla att det saknas statistik över sådana ansökningar, eftersom ett stort antal helt enkelt inte lämnas in och provas. Antalet ansökningar om investeringsstöd är lågt i stora delar av Värmland, vilket skulle kunna tyda på att nödvändiga investeringar för att bibehålla produktionen inte genomförs i tillräcklig omfattning. För att långsiktigt skapa förutsättningar för livsmedelsproduktion i hela landet är det rimligt att staten står för en del av det risktagande som krävs för att investera i livsmedelsproduktion i glesbygd.

Enligt förhandsbedömningen har ingen avgörande förändring skett sedan Jordbruksverkets analyser inför strategisk plan, med undantag för att världsläget har tvingat fram en annan syn på behovet av

beredskap och förmågan att hantera olika krissituationer. Länsstyrelsen menar att världsläget är av en sådan allvarlig karaktär att det inte går att bortse ifrån. Förhandsbedömningen bör därför ta större hänsyn till beredskaps- och krissituationer, och vikten av en långsiktigt lönsam livsmedelsproduktion i hela landet.

Enligt förhandsbedömningen är det mer angeläget att genomföra åtgärder för att öka lönsamheten och minska den administrativa bördan för jordbruksföretag än att införa någon form av finansieringsinstrument. Länsstyrelsens erfarenhet visar att minskning av administrativ börda är långt mer komplext att genomföra och att det kommer att ta tid innan sådana åtgärder kan få effekt. Detsamma gäller bedömningen att kostnadsdrivande krav behöver minskas och att jordbrukare får bättre betalt för sina produkter av konsumenterna.

3.2 Tidigare bedömningar av finansieringsinstrument

Länsstyrelsen instämmer i att av de instrument som finns anvisade är kreditgarantier ett möjligt alternativ. Kreditgarantierna bör i så fall bör riktas mot investeringar i stallbyggnader där jordbrukare saknar tillräckliga säkerheter och mot unga och nya jordbrukare som för första gången etablerar sig som jordbrukare. Det borde även kunna möta behovet av långsiktiga finansieringslösningar och ett regelverk som är förutsägbart.

Vad gäller risker och utmaningar med att införa finansieringsinstrument anser Länsstyrelsen att det ska ställas i relation till att Sverige i tillräcklig omfattning behöver kunna försörja befolkningen med livsmedel i hela landet.

Länsstyrelsen vill också påtala vikten av att bankväsendet har kunskap om de specifika förutsättningar som gäller för jordbrukssektorn vid prövning av kreditvärdighet. Generellt är jordbruket en lågrisksektor där bankernas nyckeltal och indikatorer kan behöva anpassas. Det finns normalt sett en stabil avsättning för produkterna från ett jordbruksföretag och riskvilligheten är ofta låg. De flesta jordbruk i glesbygd bedrivs som familjejordbruk där resultatet i företaget får direkt konsekvens för den brukande ägarfamiljen vilket kan antas minska riskbenägenheten.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövdingen Georg Andrén med enhetschef Elin Nystrand som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. länsrådet Cecilia Tisell, avdelningschefen Maria Hammarström, och rättschefen Ingela Alverfors deltagit.